

Prof. zw. dr hab. Piotr Majer

Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku

**ANDRZEJ URBANEK,
WSPÓŁCZESNY CZŁOWIEK
W PRZESTRZENI BEZPIECZEŃSTWA.
W POSZUKIWANIU TEORETYCZNOŚCI
BEZPIECZEŃSTWA PERSONALNEGO**

**Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej,
Wydawnictwo Społeczno-Prawne w Słupsku,
Słupsk 2015, ss. 474.**

ISBN 978-83-7467-242-9; 978-83-940669-1

Nauka o bezpieczeństwie z formalno-prawnego punktu widzenia stała się w Polsce odrębną dyscypliną naukową stosunkowo niedawno, bo dopiero w 2011 r. Nadanie jej tego statusu wynikało z narastającego zainteresowania szeroko rozumianym bezpieczeństwem – wyrażanego m.in. coraz licznymi pracami naukowymi, co stanowiło uzasadnienie merytoryczne wspomnianej decyzji. Sukces ten, z punktu widzenia badaczy tej problematyki, był impulsem nie tyle do tworzenia, co definiowania bądź rozwijania cech każdej dyscypliny naukowej, tj. przedmiotu badań, jej języka, względu badawczego, metod badawczych, formy wypowiedzianych twierdzeń, uwarunkowań społeczno-kulturowych, stopnia związku z praktyką, oraz merytorycznej systematyzacji. Jest rzeczą oczywistą, że te cechy dyscypliny naukowej nie powstają z dnia na dzień, ani też nie są rezultatem jednej choćby najwybitniejszej rozprawy. Są rozwijane stopniowo, kolejnymi publikacjami kształtującymi wprost lub pośrednio tożsamość naukową i tej dyscypliny.

Wspomniane wyżej spostrzeżenia o charakterze generalizującym uznaję za niezbędne przy ocenie pracy A. Urbanka. Jest ona bowiem w istocie nie tylko rozprawą dotyczącą tytułowego bezpieczeństwa personalnego, ale również pozycją, w której Autor dokonał swoistej reasumpcji stanowisk związanych z podstawowymi kwestiami metodologicznymi nauki o bezpieczeństwie. Tym samym Jego praca ma wartość podwójną. Jest ona bowiem podstawową pozycją dotyczącą jednej z wyodrębnianych specjalności w obszarze nauki o bezpieczeństwie, jaką zapewne stanie się bezpieczeństwo personalne, a ponadto niezmiernie istotnym elementem kształtowania nauki o bezpieczeństwie jako dyscypliny naukowej. Nawet tylko te dwie przesłanki pozwalają stwierdzić, że jest pozycją niezmiernie wartościową, zasługującą na uwagę.

Autor wyróżnił w pracy 8 rozdziałów o ciekawej konstrukcji. W pięciu pierwszych przewodnim wątkiem jest bowiem refleksja metodologiczna w różnych ujęciach. I tak rozdział pierwszy Autor poświęcił przybliżeniu badań własnych, których efektem stała się przedmiotowa praca. Kolejny drugi dotyczy systematyzacji bezpieczeństwa, a więc obszarowi o znaczącym dorobku publikacyjnym. Autor nie ograniczył się jednak do prostego przedstawienia różnego rodzaju propozycji z tym związanych formułowanych w literaturze przedmiotu, lecz dokonał analizy bezpieczeństwa z punktu widzenia jego aksjologicznych uwarunkowań, podstawowych potrzeb egzystencjalnych człowieka, a także z perspektywy praw i powinności człowieka. Podobnie rozległy poznawczo jest rozdział trzeci, analizujący miejsce i rolę bezpieczeństwa w dominujących współczesnych doktrynach społecznych. Pozwoliło to Autorowi na określenie miejsca bezpieczeństwa personalnego w obszarze bezpieczeństwa, a także wskazanie kierunków jego rozwoju. Wspomniane trzy rozdziały – w których Autor prezentuje budzącą uznanie erudycję – doprowadziły go do przedstawienia w rozdziale czwartym koncepcji *human security*, jako podłoża współczesnych założeń bezpieczeństwa personalnego oraz wskazania na wzajemne relacje między bezpieczeństwem personalnym a bezpieczeństwem państwa. Dopelnienia te rozważania rozdział piąty, który Autor uznaje za szczególnie istotny. Należy się z tą jego oceną zgodzić. Podjęto tam bowiem udaną próbę określenia

pojęć i teorii składających się na bezpieczeństwo personalne oraz wskazując na jego kontekst podmiotowy i przedmiotowy.

Kolejne trzy rozdziały pracy tworzą nie wyróżnioną formalnie, niemniej nieco odrębną jej część II. „Ciężar” rozważań Autora został bowiem przesunięty z kwestii metodologicznych na merytoryczną treść bezpieczeństwa personalnego, która jest przez niego postrzegana w trzech rozległych obszarach ekologicznym, kulturowym i społecznym. Rozdziały te cechuje dość jednolita konstrukcja wewnętrzna. Autor na wstępie każdego z nich omawia teoretyczne aspekty analizowanej przestrzeni życiowej człowieka, by na takiej podstawie wskazać na zagrożenia z nią związane, które również stara się usystematyzować. W przestrzeni ekologicznej wyróżnia np. problemy demograficzne, zdrowotne i żywnościowe; w przestrzeni kulturowej problemy te wiąże z ideologią w różnych jej odcieniach oraz religią, zwracając przy tym słuszną uwagę, na nową techniczną kategorię zagrożenia jaką daje cyberprzestrzeń; w przestrzeni społecznej zagrożeń dostrzega najwięcej wiążąc je zarówno z tradycyjnymi patologiami, jak i wynikającymi z dokonujących się przeobrażeń o charakterze społeczno-ekonomicznym. Każdy z tych trzech rozdziałów kończy część wnioskowa, dotycząca charakteryzowanych przestrzeni bezpieczeństwa w perspektywie personalnej. Przyjęta przez Autora i zauważona już wyżej jednolitość konstrukcyjna wspomnianych rozdziałów jest ich atutem, ułatwiającym percepcję bardzo rozległej problematyki.

Praca A. Urbanka, która jak zauważono podejmuje różnego rodzaju problemy metodologiczne nauki o bezpieczeństwie i bezpieczeństwa personalnego, może być uznana za wzorową właśnie z metodologicznego punktu widzenia. Jej cele, problemy i hipotezy badawcze, a także organizacja i przebieg badań zostały jasno i precyzyjnie przedstawione w rozdziale I. Podobnie precyzyjnie i konsekwentnie elementy te są prezentowane w części wstępnej każdego z kolejnych rozdziałów. Następnie zgodnie z zasadami następuje rozwinięcie omawianych problemów, by uwagi te zwięździć wnioskami, gromadzonymi w końcowej części każdego z rozdziałów. Trzeba przyznać, że bardzo rzadko można spotkać pracę, w której metodologia nie jest elementem domyślnym lub sprowadzonym do niezbędnego minimum. Praca A. Urbanka

z tego punktu widzenia jest nienaganna, stanowiąc w tym zakresie swego rodzaju wzorzec poprawności.